

Azərbaycan Respublikası adından

QƏRAR

Bakı şəhəri

İş № 2-2(102)-389/2021

02.11.2021

ALİ MƏHKƏMƏ

Azərbaycan Respublikası adından

**Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin
Kommersiya Kollegiyası**

**İddiaçı "X" ASC-nin Cavabdeh MMC-yə
qarşı iş üzrə**

Q Ə R A R

Açar sözlər: alqı-satqı müqaviləsi üzrə yaranmış borcunun tutulması

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Kommersiya Kollegiyası hakim Abiyeva Kəmalə Nəbi qızının sədrliyi və məruzəsi, hakimlər Dadaşov İlqar Ağababaş oğlu və

Qəribov Bəhman Fərhad oğlundan ibarət tərkibdə, məhkəmə iclasının katibi Elgün Lətifovun katibliyi, iddiaçının vəkili X1 iştirakı ilə,

iddiaçı "X" ASC-nin Cavabdeh MMC-yə qarşı "alqı-satqı müqaviləsi üzrə yaranmış borcun tutulması" tələbinə dair iş üzrə Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Kommersiya Kollegiyasının 2-2(106)-33/2021 nömrəli 2021-ci il 20 aprel tarixli qətnaməsindən cavabdeh tərəfindən verilmiş kassasiya şikayətinə açıq məhkəmə iclasında baxılmışdır.

İşin halları:

1. 2019-cu il 10 aprel tarixli, O000539518 sayılı müqavilədən görünür ki, "X" ASC (Satıcı) ilə Cavabdeh MMC (Alıcı) arasında alqı-satqı müqaviləsi bağlanmışdır. Müqaviləyə əsasən, "Satıcı" 3-cü maddədə göstərilən və gələcəkdə mal adlandırılacaq sement növünü "Alıcı"ya satmağı, "Alıcı" isə malı almağı və dəyərini ödəməyi öhdəsinə götürmüşdür.

2. Tərəflər arasında bağlanmış alqı-satqı müqaviləsinə 2019-cu il 10 aprel tarixli "Qiymət" əlavəsindən görünür ki, "X" ASC-nin daxili qiymət siyasətinə uyğun olaraq 2019-cu il 31 dekabr tarixinə kimi "XXX" adlı məhsulun qiymətinin 105 manat (çatdırılma daxil, ƏDV xaric) və 123,90 manat (çatdırılma və ƏDV daxil), 2019-cu il 22 avqust tarixli "Qiymət" əlavəsindən görünür ki, "X" ASC-nin daxili qiymət siyasətinə uyğun olaraq 2019-cu il 31 dekabr tarixinə kimi "XXX" adlı məhsulun qiymətinin 89 manat (çatdırılma daxil, ƏDV xaric) və 105,02 manat (çatdırılma və ƏDV daxil), 2019-cu il 28 oktyabr tarixli "Qiymət" əlavəsindən görünür ki, "X" ASC-nin daxili qiymət siyasətinə uyğun olaraq 2019-cu il 31 dekabr tarixinə kimi "XXX" adlı məhsulun qiymətinin 100,80 manat (çatdırılma daxil, ƏDV xaric) və 118,94 manat (çatdırılma və ƏDV daxil) müəyyən olunmuşdur.

3. Yük-nəqliyyat qaimələrindən görünür ki, "X" ASC ilə Cavabdeh MMC arasında bağlanmış 2019-cu il 10 aprel tarixli, O000539518 sayılı alqı-satqı müqaviləsinə əsasən, "X" ASC tərəfindən 2019-cu il 14 iyun tarixdə, 2019-cu il 15 iyun tarixdə, 2019-cu il 23 avqust tarixdə, 2019-cu il 24 sentyabr tarixdə və 2019-cu il 25 sentyabr tarixdə "Klinker Normal" adlı məhsullar "xxxx" MMC-yə göndərilmiş, yük-nəqliyyat qaimələri məhsullar imzalanmış və möhürlənmiş, mallar Cavabdeh MMC tərəfindən təhvil alınmışdır.

4. 2019-cu il 30 sentyabr tarixli üzləşmə aktından (i.v.88) görünür ki, Cavabdeh MMC-nin 2019-cu il 30 sentyabr tarixə "X" ASC olan borcunun miqdarı 68.054,92 manat təşkil edir. Üzləşmə aktı "X" ASC və Cavabdeh MMC tərəfindən imzalanaraq, möhürlərlə təsdiq olunmuşdur.

5. Elektron qaimə fakturalardan görünür ki, "X" ASC tərəfindən "xxxx" MMC-yə 2019-cu il 18 iyun tarixdə verilmiş 56.800 ton və 439.600 ton "X3" markalı sement məhsulun dəyəri olan 7.037,52 manat və 54.466,44 manat, 2019-cu il 26 avqust tarixdə verilmiş 200.360 ton sement məhsulunun dəyəri olan 21.041,80 manat, 2019-cu il 25 sentyabr tarixdə verilmiş 86.940 ton sement məhsulunun dəyəri olan 9.130,43 manat, 2019-cu il 26 sentyabr tarixdə verilmiş 114,640 ton məhsulun dəyəri olan 12.039,49 manat pulların ödənilməsi Cavabdeh MMC-dən tələb olunmuş, Cavabdeh MMC elektron qaimələri elektron qaydada qəbul edərək təsdiq etmişdir.

6. "X" ASC tərəfindən Cavabdeh MMC-yə ünvanlanmış 2020-ci il 10 fevral tarixli pretenziya məktubundan görünür ki, 2019-cu il 10 aprel tarixli, O000539518 sayılı alqı-satqı müqaviləsinə əsasən, MMC-yə klinker məhsulu satılmışdır. Müqavilə əsasında tərəflərindən göndərilən malların dəyəri tam ödənilməmiş, 65.054,9 manat məbləğində borc qalmışdır. Müqavilənin 7.2-ci maddəsinə əsasən 7.017,7 manat cərimə hesablanmışdır. Xəbərdarlıqlara baxmayaraq bu günə qədər borc məbləğini ödəməmişdir. Qanunun tələblərinə uyğun olaraq 2020-ci il 17 fevral tarixədək 65.054,9 manat borcun ödənilməsi tələb olunmuş, əks təqdirdə qeyd olunan borc ödənilmədiyi halda, qanunvericiliyin tələblərinə əsasən borcun, əsas borcla yanaşı mülki qanunvericiliyə əsasən hesablanmış faizlərin, dəymiş maddi ziyanın və məhkəmə xərclərinin tutulması tələbi ilə məhkəməyə müraciət olunacağı barədə Cavabdeh MMC məlumatlandırılmışdır.

İş üzrə qəbul edilmiş məhkəmə aktları

Birinci instansiya məhkəməsindəki icraat

7. İddiaçı "X" ASC (bundan sonra mətnə iddiaçı) Cavabdeh MMC-yə (bundan sonra mətnə cavabdeh) qarşı iddia ərizəsi ilə Şirvan Kommersiya Məhkəməsinə müraciət edərək, 2019-cu il 10 aprel tarixdə bağlanmış O000539518 sayılı alqı-satqı müqaviləsi üzrə iddiaçının xeyrinə 59.055 manat məbləğində əsas borcun, 7.017,7 manat cərimə məbləğinin, cəmi 66.072,7 manat məbləğində borcun və ödənilmiş dövlət rüsumuna görə 30 manat pulun tutulması barədə qətnamə qəbul edilməsini məhkəmədən xahiş etmişdir.

8. İddia tələbi onunla əsaslandırılmışdır ki, tərəflər arasında 2019-cu il 10 aprel tarixdə bağlanmış O000539518 sayılı alqı-satqı müqaviləsinə əsasən, iddiaçı cavabdehə klinker məhsulları satmağı, sonuncu isə satılan malı təhvil almağı və dəyərini ödəməyi öhdəsinə götürmüşdür. Müqavilə əsasında klinker məhsulları göndərilərsə də, cavabdeh göndərilmiş məhsulların dəyərini tam olaraq ödəməmişdir. Belə ki, 59.055 manat məbləğində borc bu günə kimi ödənilməmiş qalmışdır. 2020-ci il 10 fevral tarixdə şirkətləri cavabdehə pretenziya məktubu göndərilərsə də, indiyədək borc ödənilməmişdir.

9. Cavabdeh 2019-cu il 10 aprel tarixdə bağlanmış O000539518 sayılı alqı-satqı müqaviləsinin 7.2-ci maddəsinə əsasən, satıcı həmin müqavilədə göstərilmiş ödəniş şərtlərinə əməl olunmadığı hallarda hər bir gecikdirilmiş günə 0.1% cərimə və bundan yarana biləcək administrativ xərclər tətbiq və tələb etmək hüququna malikdir. Cavabdehin həmin alqı-satqı müqaviləsi üzrə ödənişi gecikdirdiyinə görə indiki tarixədək yaranmış cərimə məbləği 7.017,7 manat təşkil edir.

10. İddiaçı tələbinin maddi hüquqi əsası kimi Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin (bundan sonra mətnə MM) 21.2, 385.1, 442, 443.1-ci maddələrinə istinad etmişdir.

11. Cavabdeh tərəfindən iddia tələbinə qarşı etiraz verilməmişdir.

12. Şirvan Kommersiya Məhkəməsinin 2020-ci il 15 iyul tarixli, e-2-2(121)-5430/2020 nömrəli qətnaməsi ilə iddia qismən təmin edilmiş, cavabdehdən 59.054,92 manat əsas borc, 200 manat dəbbə pulu (cərimə borcu) və ödənilmiş dövlət rüsumuna görə 27 manat olmaqla, cəmi 59.281,92 manat pul tutularaq iddiaçıya ödənilməsi, iddianın qalan hissədə təmin edilməməsi qət edilmişdir (hakim Rafiq İsmayılov).

13. Birinci instansiya məhkəməsi hesab etmişdir ki, iddiaçı qarşılıqlı borcların üzləşdirilməsi barədə 2019-cu il 30 sentyabr tarixli akta əsasən, cavabdehin həmin tarixə 68.054,92 manat borcu olduğuna, lakin sonradan terminallar vasitəsilə cəmi 9.000 manat ödəniş edilərək, hazırda 59.054,92 manat borcunun qaldığını bildirmişdir. Bundan əlavə, cavabdehin alqı-satqı müqaviləsinə əsasən, qarşılıqlı borcların üzləşdirilməsi barədə 2019-cu il 30 sentyabr tarixli akta, yük-nəqliyyat qaimələrinə və elektron qaimələrə əsasən, iddiaçıya 59.054,92 manat məbləğində borcunun olması iş materialları ilə tam təsdiq olunduğundan, o cümlədən cavabdeh tərəfindən həmin borcun olmamasına və ya daha az olmasına dair hər-hansı sübut təqdim edilmədiyindən, iddia tələbi həmin hissədə qismən təmin olunmalı, tərəflər arasında bağlanmış alqı-satqı müqaviləsi üzrə cavabdehdən 59.054,92 manat borc (iddia ərizəsində 59.055 manat tələb edilir) tutulmalıdır.

14. Tələb olunan cərimə borcunun tənəsübsüz surətdə yüksək hesab edilərək, 200 manat dəbbə pulu (cərimə) tutulması qərara alınmışdır.

15. Məhkəmə öz mövqeyini əsaslandırmaq üçün Azərbaycan Respublikası MM-in 445.1, 445.2, 448.2, 449.1, 467, Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin (bundan sonra mətnə MPM) 14.2, 77.1, 119.1-ci maddələrinə istinad etmişdir.

16. Qətnamədən cavabdeh tərəfindən verilmiş apellyasiya şikayətində birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilərək, iddianın təmin edilməməsinə dair yeni qətnamə qəbul olunması xahiş edilmişdir.

a) Apellyasiya instansiyası məhkəməsindəki icraat

17. Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Kommersiya Kollegiyasının 2021-ci il 20 aprel tarixli 2-2(106)-33/2021 sayılı qətnaməsi ilə cavabdeh tərəfindən verilmiş apellyasiya şikayəti təmin edilməmiş, birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsinin dəyişdirilmədən saxlanması qəet edilmişdir (sədrlik edən məruzəçi hakim Tofiq Heydərov, hakimlər Tale Kərimov və İsmayıl Əhmədov).

18. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi birinci instansiya məhkəməsinin nəticəsi ilə razılaşaraq göstərmişdir ki, birinci instansiya məhkəməsi iş üçün əhəmiyyətli olan halları kifayət qədər araşdırmış, mübahisə predmeti ilə bağlı tərəflərin yaranmış qarşılıqlı münasibətləri üzrə hüquqi nəticəyə gələrkən tətbiq edilməli olan maddi hüquq normalarını tətbiq etmişdir.

19. Apellyasiya şikayətinin dəlillərinə münasibətdə qeyd etmişdir ki, cavabdeh iddia tələbinin yaranması üçün əsas olan alqı-satqı müqaviləsi, üzləşmə aktı, yük-nəqliyyat qaimələrində və digər sənədlərin həqiqiliyini mübahisələndirmir. Buna görə də, alınan mallara görə ödənilməli olan borcun qaytarılmamasının əsası kimi qəbul edilə bilməz.

20. Məhkəmə gəlidi nəticəni əsaslandırmaq üçün Azərbaycan Respublikası MM-in 385.1, 443.1, 442, 445.1, 445.7, 448.1, 467, 567, 600.1, 60.4, 627.1, Azərbaycan Respublikası MPM-in 14.2, 88, 217.1, 217.4-ci maddələrinə istinad etmişdir.

21. Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsi tərəflərə 2021-ci il 30 aprel tarixdə təqdim olunmuşdur.

22. Cavabdeh tərəfindən verilmiş kassasiya şikayətində apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilməsi, işin yenidən araşdırılması üçün həmin məhkəməyə göndərilməsi barədə yeni qərar qəbul edilməsi xahiş edilmişdir.

Kassasiya şikayətinin və ona qarşı etirazın dəlilləri, məhkəmə icraatı iştirakçılarının izahatları

a) Kassasiya şikayətinin dəlilləri:

23. Məhkəmə tərəfindən qətnamə qəbul edilərkən maddi və prosessual hüquq normaları pozulmuşdur. Belə ki, cavabdeh tərəfindən verilmiş məhkəmə-xəşünaslıq ekspertizasının keçirilməsi barədə vəsatətdə göstərilmişdir ki, məhkəməyə təqdim olunmuş alqı-satqı müqaviləsi, üzləşmə aktı, yük-nəqliyyat qaimələrində və digər sənədlərdəki göstərilən imza cavabdehin direktoru E.İdrisova məxsus deyil. Alqı-satqı müqaviləsi, 2019-cu il 10 aprel tarixli, 2019-cu il 22 avqust tarixli, 2019-cu il 28 oktyabr tarixli alqı-satqı müqaviləsinə Qiymət Əlavələrindəki, yük-nəqliyyat qaimələrindəki imzalar bir-birindən nəzərə çarpacaq qədər fərqləndiyini, həmçinin 2019-cu il 30 sentyabr tarixdə tərtib olunmuş üzləşmə aktını iddiaçı tərəfindən baş mühasib, Ə.Salahov imzalasa da, cavabdeh tərəfindən aktı imzalayan şəxsin adı və vəzifəsinin göstərilmədiyi bildirilsə də, bu faktlar məhkəmə tərəfindən münasibət bildirilməmişdir.

24. Bundan başqa, iddiaçı tərəfindən tərtib olunmuş nəqliyyat qaimələrində müştəri qrafasında ad, soyad, ata adı göstərilmədən bir-birindən fərqlənən imzalar qeyd olunmuşdur. İddiaçı tərəfindən məhkəməyə təqdim olunan sənədlərdəki imzalarla Elman İdrisova məxsus şəxsiyyət vəsiqəsində fiksə olunan imza arasındakı fərqi görmək xüsusi diqqət tələb etmir. Məhkəmə tərəfindən bu anlaşılmazlığın aydınlaşdırılması məqsədi ilə notarial qaydada təsdiq edilmiş imza nümunələri təqdim edilərək, məhkəmə-xəşünaslıq ekspertizasının keçirilməsini xahiş edilsə də, apellyasiya məhkəməsi tərəfindən birinci instansiya məhkəməsinə təqdim edilmiş vəsatətə münasibət bildirməməsinə heç bir hüquqi qiymət verməmişdir.

25. Vəsatət təmin edilmiş olsa idi, mülki prosessual qanunvericiliyə əsasən mötəbər sübutlardan hesab olunan ekspert rəyinə əsasən alqı-satqı müqaviləsi, üzləşmə aktı, yük-nəqliyyat qaimələrində və digər sənədlərdəki imzanın E.İdrisova məxsus olmaması və bununla da, iddiaçı qarşısında heç bir borc öhdəliyinin olmaması aşkar edilmiş olardı. Çünki, həmin imzaların fərqliliyini və E.İdrisova məxsus şəxsiyyət vəsiqəsində, notarial təsdiq edilmiş imza nümunələrində fiksə olunan imza olmadığını adi gözlə belə görmək

mümkündür. Adları qeyd olunan sənədlərdə cavabdehin möhürünün olması isə həmin sənədlərin onun tərəfindən təsdiq edilməsinin sübutu sayıla bilməz.

26. Bundan başqa, cavabdehə məxsus möhürün daim otaqda olması möhürdən kimlərinə istifadə etməsinə şərait yarada bilər. Direktorun qeyd olunan sənədlərdən xəbəri yoxdur. Həmin sənədləri imzası ilə təsdiq etməmişdir. Borcu ümumiyyətlə qəbul etmir. Cavabdeh müqavilə üzrə üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirmiş və iddiaçıya hər hansı bir borcu qalmamışdır.

27. İddiaçı kassasiya şikayətində Azərbaycan Respublikası MPM-in 402, 405.01-ci maddələrinə istinad etmişdir.

b) Kassasiya şikayətinə qarşı iddiaçı tərəfindən verilmiş etirazın dəlilləri:

28. Cavabdehin iddiaçı qarşısında borc öhdəliyinin olmaması barədə iddiaları əsaslı deyildir. Çünki, mallar cavabdeh tərəfindən yük-nəqliyyat qaimələri imzalanaraq və möhürlənərək qəbul edilmiş, malların satılmasına dair cavabdehə elektron qaimələr göndərilmişdir.

29. Bundan başqa, cavabdehlə imzalanmış 2019-cu il 30 sentyabr tarixli üzləşmə aktına əsasən cavabdehin 2019-cu il 30 sentyabr tarixinə borcu 68.054,92 manat təşkil etmişdir. Həmin üzləşmə aktı həm də cavabdehin möhürü ilə təsdiq edilmişdir. Bundan sonra cavabdeh tərəfindən 9.000 manat ödəniş edilmişdir. Bu da onu göstərir ki, cavabdeh tərəfindən mallar qəbul edilmişdir.

30. Cavabdeh kassasiya şikayətində göstərir ki, möhür daim otaqda olmadığına görə onu kimlərinə istifadə etməsinə şərait yarana bilər və direktorun qeyd olunan sənədlərdən (yəni, möhürlənən sənədlər nəzərdə tutulur) xəbəri yoxdur. Bu arqumentlərin iddiaçıya heç bir aidiyyəti yoxdur, möhürün kimdə olmasının qərarını direktor müəyyən edir və bunun məsuliyyətini də o, daşıyır.

31. Mülki prosessual qanunvericilikdə apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin və ya qərarının ləğv edilməsinin əsasları sayılmışdır. Cavabdehin qeyd etdiyi arqumentlər həmin əsaslara dayanmır.

c) Məhkəmə icraatı iştirakçılarının izahatları

32. İddiaçının vəkili B.Məmmədov kassasiya şikayətinin dəlillərinə etiraz edərək, şikayətin əsassız olduğunu göstərmiş, şikayətin təmin olunmamasını xahiş etmişdir.

33. İşə baxılmasının vaxtı və yeri haqqında lazımi qaydada məlumatlandırılmasına baxmayaraq cavabdeh tərəf məhkəmə iclasında iştirak etməmişdir. Cavabdehə göndərilmiş məhkəmə bildirişində iclasa gəlmədiyi halda da işə baxılmasının və iş üzrə qərar qəbul edilməsinin mümkünlüyü barədə xəbərdarlıq olunmuşdur. Məhkəmə kollegiyası işə cavabdehin iştirakı olmadan baxılmasını və qərar qəbul edilməsini mümkün hesab etmişdir. (MPM-in 415.3-cü maddəsi).

ii. KASSASIYA ŞİKAYƏTİNİN MÜMKÜNLÜYÜ, KASSASIYA BAXIŞININ HƏDLƏRİ

34. Kassasiya şikayəti vaxtında, yəni apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin təqdim olunduğu gündən 2 ay müddətində verilmiş (MPM-in 405.0.1-ci maddəsi), kassasiya şikayətinin məzmunu MPM-nin 407-ci maddəsinin tələblərinə uyğundur. Ona görə də, şikayət mümkün hesab edilmişdir.

35. İş üzrə cavabdeh tərəfindən məhkəmə aktı iddianın təmin edilmiş hissəsində mübahisələndirilmiş, iddiaçı birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsindən apellyasiya şikayəti verməmişdir. Başqa sözlə, birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsi iddianın təmin olunmayan hissəsində mübahisələndirilməmişdir. Buna görə də, hazırkı icraat çərçivəsində məhkəmə aktının qanuniliyi və əsaslılığı mübahisələndirilən hissədə yoxlanılacaqdır (MPM-in 403 və 416-cı maddələri).

36. Kassasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən işin faktiki halları yoxlanılmasa da apelEyasiya instansiyası məhkəməsinin maddi və prosessual hüquq normalarını düzgün tətbiq edib-etməməsini yoxlayarkən hüquqi məsələlərin düzgün qiymətləndirilməsi üçün işin faktiki hallarının nəzərə alınması və onlara istinad olunması zəruridir. Kassasiya instansiyası məhkəməsinin işin müəyyən edilmiş faktiki hallarına istinad etməsi faktiki halların yoxlanılması və araşdırılması kimi qiymətləndirilməməlidir.

iii. TƏTBİQ EDİLƏN HÜQUQ

37. Azərbaycan Respublikası MM-in müvafiq müddəalarında aşağıdakılar nəzərdə tutulur:

“Maddə 385. Öhdəlik anlayışı

385.1. Öhdəliyə əsasən bir şəxs (borclu) başqa şəxsin (kreditorun) xeyrinə müəyyən hərəkəti etməlidir, məsələn, pul ödəməli, əmlak verməli, iş görməli, xidmətlər göstərməli və i.a. və ya müəyyən hərəkətdən çəkinməlidir, kreditorun isə borcludan vəzifəsinin icrasını tələb etmək hüququ vardır.

385.2. Öz məzmunundan və xarakterindən asılı olaraq, öhdəlik tərəflərdən hər birinin üzərinə istər müqavilə münasibətləri zamanı, istərsə də belə münasibətlərdən sonra digər tərəfin hüquqlarına və əmlakına xüsusi qayğı göstərmək vəzifəsini qoya bilər.”

“Maddə 406. Müqavilənin forması

406.1. Müqavilə əqdlərin bağlanması üçün nəzərdə tutulan hər hansı formada bağlana bilər, bu şərtlə ki, bu Məcəllədə həmin növ müqavilə üçün müəyyən forma təyin edilməsin.

...”

“Maddə 427. Öhdəliyin icrası müddəti

427.1. Əgər öhdəliyin icrası müddəti təyin edilibsə, kreditor müddət çatanaqədək onun icrasını tələb edə bilməz, lakin borclu onu vaxtından əvvəl icra edə bilər.

427.2. Əgər öhdəliyin icrası müddəti təyin edilməyibsə və ya şəraitə görə onu təyin etmək mümkün deyildirsə, kreditor öhdəliyin dərhal icrasını tələb edə bilər, borclu isə onu aq̄labatan müddətdə icra etməyə borcludur.

427.3. Əgər öhdəlik onun icrası gününü və ya icra edilməli olduq̄u vaxt dövrünü nəzərdə tutursa və ya müəyyənləşdirməyə imkan verirsə, öhdəlik həmin gün və ya bu cür dövr ərzində istənilən an icra edilməlidir.

427.4. Aq̄labatan müddətdə icra edilməmiş öhdəliyi, eləcə də icra müddəti tələbetmə anı ilə müəyyənləşdirilmiş öhdəliyi borclu kreditorun icra tələbini irəli sürdüyü gündən yeddi gün müddətində icra etməyə borcludur, bu şərtlə ki, bu Məcəllədən, öhdəliyin şərtlərindən, işḡuzar adətlərdən və ya öhdəliyin mahiyyətindən icranı başqa müddətdə həyata keçirmək vəzifəsi irəli gəlməsin.

427.5. Əgər öhdəliyin icrası müddəti hər hansı şərtin baş verməsindən asılıdırsa, öhdəlik həmin şərtin baş verdiyi gündən icra edilməlidir.”

“Maddə 445. Borclunun icranı gecikdirməsi

...”

445.7. Borclu pul məbləğinin ödənilməsini gecikdirdikdə, əgər kreditor digər əsaslardan çıxış edərək daha böyük məbləğ tələb edə bilmirsə, gecikdirilmiş vaxt üçün illik beş faiz ödəməyə borcludur. Faizdən faiz ödənilməsi yolverilməzdir.

..”

“Maddə 448. Öhdəliklərin icra edilməməsi üçün borclunun məsuliyyəti

448.1. Əgər bu Məcəllə ilə və müqavilə ilə ayrı qayda müəyyənləşdirilməyibsə, borclu onun risk dairəsinə daxil olan öhdəliklərin icra edilmədiyi bütün hallar üçün cavabdehdir.

448.2. Borclu öz öhdəliklərinin hər bir təqsirli pozuntusu (hərəkət və ya hərəkətsizlik) üçün məsuliyyət daşıyır. Borclunu təqsirə görə, yəni qərəzə və ya kobud ehtiyatsızlığa görə məsuliyyətdən qabaqcadan azad etmək olmaz.

...

“Maddə 449. Pul öhdəliyinin icra edilməməsi üçün məsuliyyət

449.1. Özgəsinin pul vəsaitini qanunsuz saxlamaqla, onu qaytarmaqdan boyun qaçırmaqla, onun ödənilməsinə digər şəkildə gecikdirməklə və ya başqa şəxsin hesabına pul vəsaitini əsassız əldə etməklə və ya toplamaqla ondan faydalanmağa görə həmin vəsaitin məbləğindən faizlər ödənilməlidir. Faizlərin miqdarı pul öhdəliyinin və ya onun müvafiq hissəsinin icra edildiyi gün üçün bank uçot dərəcəsi ilə müəyyənləşdirilir. Borc məhkəmə qaydasında tutulduqda məhkəmə kreditörün tələbini qərarın çıxarıldığı gün üçün bank uçot dərəcəsinə əsas götürməklə ödəyə bilər.

...

“Maddə 567. Alğı-satqı müqaviləsi

Alğı-satqı müqaviləsinə görə satıcı əşyanı alıcının mülkiyyətinə verməyi, alıcı isə əşyanı qəbul edib əvəzində müəyyənləşdirilmiş pul məbləğini (qiyməti) ödəməyi öhdəsinə götürür.”

“Maddə 600. Nisyə satılmış əşyanın ödənilməsi

600.1. Alğı-satqı müqaviləsində əşyanın alıcıya verildikdən müəyyən müddət sonra ödənilməsinə (əşyaların nisyə satışının) nəzərdə tutulduğu halda alıcı ödənişi müqavilədə nəzərdə tutulan müddətdə, müqavilədə belə müddət nəzərdə tutulmadıqda isə bu Məcəllənin 427-ci maddəsinə uyğun müəyyənləşdirilmiş müddətdə həyata keçirməlidir.

600.2. Əşyaların nisyə satışı satış günü qüvvədə olmuş qiymətlər üzrə həyata keçirilir. Nisyə satılmış əşyaların qiymətinin sonradan dəyişməsi, əgər müqavilədə ayrı qayda nəzərdə tutulmayıbsa, yenidən hesablaşmaya səbəb olmur.

600.3. Satıcı əşyanı vermək vəzifəsini icra etmədikdə bu Məcəllənin 441-ci maddəsində nəzərdə tutulan qaydalar tətbiq edilir.

600.4. Əşyanı təhvil almış alıcı onu alğı-satqı müqaviləsində nəzərdə tutulan müddətdə ödəmək vəzifəsini icra etmədikdə satıcı verilmiş əşyanın ödənilməsinə və ya ödənilməmiş malın qaytarılmasını tələb edə bilər.

600.5. Alıcı verilmiş əşyanı müqavilədə nəzərdə tutulan müddətdə ödəmək vəzifəsini icra etmədikdə və bu Məcəllədə və ya alğı-satqı müqaviləsində ayrı qayda nəzərdə tutulmadıqda gecikdirilmiş məbləğdən malın müqaviləyə görə ödənilməli olduğu gündən ödənilməsi günədək bu Məcəllənin 449-cu maddəsinə uyğun faizlər ödənilməlidir. Müqavilədə alıcının satıcı tərəfindən əşyanın verildiyi gündən başlayaraq əşyanın qiymətinə uyğun məbləğdən faizlər ödəmək vəzifəsi nəzərdə tutula bilər.”

38. Azərbaycan Respublikası MPM-in müvafiq müddəalarında aşağıdakılar nəzərdə tutulur:

“Maddə 14. İş üzrə məhkəmə baxışının prinsipləri

...

14.2. Məhkəmə yalnız tərəflərin təqdim etdikləri sübutları araşdırmalı və onlardan istifadə etməlidir.

...”

“Maddə 77. Sübut etmə vəzifəsi

77.1. Hər bir tərəf öz tələblərinin və etirazlarının əsası kimi istinad etdiyi halları sübut etməlidir.

...”

“Maddə 88. Sübutların qiymətləndirilməsi

Məhkəmə sübutlara obyektiv, qərəzsiz, hərtərəfli və tam baxdıqdan sonra həmin sübutlara tətbiq edilməli hüquq normalarına müvafiq olaraq qiymət verir. Heç bir sübutun məhkəmə üçün qabaqcadan müəyyən edilmiş qüvvəsi yoxdur”.

“Maddə 416. Kassasiya instansiyasında işə baxmanın hədləri

Kassasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır.”

IV. Kassasiya instansiyası məhkəməsinin mövqeyi

39. Məhkəmə kollegiyası hesab edir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən işə baxılarkən mübahisəli hüquq münasibətini tənzimləyən maddi hüquq normaları düzgün tətbiq edilmiş (bax yuxarıda § 36), qətnamənin ləğvinə əsas olan prosesual hüquq normalarının pozuntusuna yol verilməmişdir. Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilməsi və ya dəyişdirilməsi üçün əsas yoxdur.

40. Cavabdehin kassasiya şikayətinin iş üzrə məhkəmə-xəşünaslıq ekspertizanın təyin edilməsinə dair vəsatətə hüquqi qiymət verilməməsinə dair dəlili ilə bağlı məhkəmə kollegiyası qeyd edilməsini zəruri hesab edir ki, birinci instansiya məhkəməsinə ünvanlanmış həmin vəsatət 2020-ci il 15 iyul tarixində keçirilmiş məhkəmə iclasında iddiaçının nümayəndəsinin iştirakı ilə müzakirə edilərək, hüquqi qiymət verilmişdir.

41. Həmçinin qeyd edilməlidir ki, mülki qanunvericiliyin tələbləri baxımından mülki hüquq subyektı olan fiziki şəxslərlə müqayisədə hüquqi şəxslər mülki dövriyyənin daha müəssəsskil subyektı olmaqla öz üzvləri tərəfindən seçilən (təyin edilən) təmsilçiyə, icra və nəzarət orqanlarına, hüquq münasibətlərinə rəsmi forma verən müvafiq rekvizitlərə malikdirlər. Tərəflər arasında bağlanmış alqı-satqı müqaviləsi, üzləşmə aktı, yük-nəqliyyat qaimələri cavabdehin möhürü ilə təsdiq edilmişdir. Bu baxımdan Kollegiya hesab edir ki, kassasiya şikayətinin həmin dəlili iş üzrə qətnamənin ləğvi üçün əsas ola bilməz.

42. Cavabdehin kassasiya şikayətində ümumi ifadələrlə apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalarının pozulduğu qeyd olunsa da, konkret olaraq pozuntunun nədə ifadə olunduğu göstərilməmişdir. Nəzərə alınmalıdır ki, kassasiya instansiyası məhkəməsinin səlahiyyətləri maddi və prosesual hüquq normalarının tətbiqi ilə məhdudlaşır.

43. Məhkəmə kollegiyası göstərilənləri nəzərə alaraq belə qənaətə gəlir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin iş üzrə qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanmalı, kassasiya şikayəti isə əsassız olduğundan təmin edilməməlidir.

44. Şərh edilənlərə əsasən və MPM-in 415-1, 416-419-cu maddələrini rəhbər tutaraq məhkəmə kollegiyası

qərara aldı:

Kassasiya şikayəti təmin olunmasın.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Kommersiya Kollegiyasının 2-2(106)-33/2021 nömrəli 2021-ci il 20 aprel tarixli qətnaməsi cavabdehin kassasiya şikayətinə münasibətdə dəyişdirilmədən saxlanılsın.

Qərar qəbul edildiyi andan qüvvəyə minir.

Sədrlik edən:

K.N.Abiyeva

Hakimlər:

İ.A.Dadaşov

B.F.Qəribov